

Pinsebevegelsen i Latinamerika og forholdet til samfunnsforholdene

AV KJELL NORDSTOKKE

Gerd Uwe Kliewer:

Das neue Volk der Pfingstler. Religion, Unterentwicklung und sozialer Wandel in Lateinamerika. (Studien zur interkulturellen Geschichte des Christentums, Band 3)

Herbert Lang Bern/Peter Lang Frankfurt/M — 1975 229 s.

Man kan ikke tale om de evangeliske kirker i Latinamerika uten å vie stor plass til pinsebevegelsen. Man kan heller ikke tale om pinsebevegelsen som historisk bevegelse uten å ta for seg bevegelsens framvekst og posisjon i Latinamerika. Et par stikkord som viser det: Over 60% av alle protestanter i Latinamerika er pinsevenner (ifølge Read, Monteroso og Johnson: *Latin American Church Growth*. 1969), og alt tyder på at dette tallet er i ferd med å vokse. Og det er nettopp latinamerikanske pinsekirker som har bemerket seg ved en positiv holdning til den økumeniske bevegelse, i 1961 ble to chilenske pinsekirker medlemmer av KV og 1968 fulgte den brasilianske «Brasil para Cristo» etter.

Dette er utgangspunktet for Gerd Uwe Kliewers studie om pinsebevegelsen og dens forhold til samfunnsutviklingen i Latinamerika. Kliewer har selv bakgrunn i latinamerikansk protestantisme, han har vokst opp i menonitt-miljø, men er nå medlem av den lutherske kirken i Brasil og er knyttet til det teologiske fakultet i São Leopoldo hvor han underviser i religions sosiologi.

Boken er blitt til under et studieopphold i Tyskland, og det er vel noe av svakheten ved den at den ikke bygger på eget feltarbeid, men utelukkende på allerede eksisterende litteratur om pinsebevegelsen i Latinamerika, en litteratur som ikke er særlig omfangsrik (Lalive d'Epinay og Hollenweger blir hovedvitner) og som det er dristig å trekke de absolutte konklusjoner av.

Men nå er heller ikke Kliewers oppgave å skrive en fyllestgjørende avhandling om pinsebevegelsen, men å forsøke å tolke den i en

religions sosiologisk sammenheng. Med utgangspunkt i Berger og Luchmanns religions sosiologiske metode lar Kliewer pinsebevegelsen være uttrykk for og faktor i den sosiale omformingen som Latinamerika gjennomlever, og han forsøker å finne fram til den rollen pinsebevegelsen spiller i denne omformingsprosessen.

Om ikke alt i boken virker like overbevisende, er det i alle fall mange verdifulle elementer til forståelsen av pinsebevegelsens vekst og funksjon. Sammenhengen mellom mobilitet i befolkningsmassene og framveksten av pinsebevegelsen er tydelig, og det er nettopp blant de fattige i storbyene at veksten er størst. Årsaken til dette er at pinsebevegelsen gir et fast holdepunkt for de rotløse massene som strømmer inn til byene. I pinsemenigheten tilbys de et åndelig hjem, de får ny identitet og status. Var de fremmedgjort overfor livet i storbyen, vil menigheten hjelpe dem til å «av»-fremmedgjøres, og de lærer å finne fram til en brukbar livsform. Den tilpasningsfunksjonen som pinsekirken har, er meget vesentlig, og det lar seg konstatere at det fungerer, smått om senn vil den troende karre seg oppover rangstigen og også få det bedre økonomisk.

Slik er det ingen tvil om at den sosiale omformingsprosessen i Latinamerika har vært med på å betinge pinsebevegelsens vekst, og like sikkert er det at bevegelsen har vært nyttig som samfunnsintegrerende faktor. Men hvordan kommer dette til syne politisk sett? Er pinsebevegelsen med på å fremmedgjøre massene fra politisk aksjon, eller kan den fungere som et springbrett for aktiv politisk handling?

Her har meningene vært delte, og Hollenweger har optimistisk hevdet at nettopp pinsevennene skulle bringe politisk opprør til Latinamerika.

Her er Kliewer langt mer realistisk, og nettopp denne delen av boken hvor pinsebevegelsens forhold til det politiske liv beskrives, må vel anses for å være noe av det mest interessante og verdifulle i boken.

Kliewer stiller opp tre holdningstyper i forholdet til det politiske liv. Den første setter Kristus opp mot kulturen og mot det politiske liv. Dette er en negativ form for dualisme som vender ryggen til alt som har med denne verdens problemer å gjøre. Den andre forsøker å sette Kristus og kulturen ved siden av hverandre. Kliewer kaller dette for etablert dualisme, og typisk nok er denne retningen mest vanlig blant de tradisjonelle pinsevennene og delvis også blant de øvrige evangeliske kirkene, men de nyere og mest radikale bevegelse-

ne heller til den første typen hvor kulturen og politikken fornektes.

Den tredje typen forsøker å forstå forholdet mellom Kristus og kulturen dialektisk, og Kristus blir en som kan forandre kulturen. Denne typen treffer vi på blant progressive protestanter og katolikker, og også blant enkelte få pinsevenner. Men når så skjer, er det pragmatisk og ikke teoretisk og ideologisk.

Det er riktig at pinsevennene i Chile har stemt med de radikale partiene, men deres front mot de konservative var i like stor grad en front mot den katolske kirke som vanligvis var knyttet til det konservative parti. Antikommunismen er sterkere enn antikatolisismen, og pinsevennene er et lett bytte for skrekkpropaganda om kommunistspøkelset, det har Kliewer enkelte gode eksempler på. De seneste års utvikling i Chile viser også tydelig det.

Kliewer regner derfor ikke med at pinsevennene skal bli noen revolusjonær kraft i Latinamerika, men han ser en mulighet for at de skal fungere som en slags surdeig i samfunnet idet de formidler positive verdier som protest mot urettferdighet og ansvar for nesten.

Også her blir vi noe tvilende til Kliewers arbeid: Vurderer han pinsebevegelsen utelukkende utfra dens evne til å fremskynde revolusjonen? Kanskje gjør han ikke det, men framstillingen hadde utvilsomt vunnet på et friere forhold til bestemte teologiske og sosiologiske konsepsjoner. Det blir vel mekanisk iblant, og litt liten forståelse for at ting kan vokse fram også uavhengig av sosiologiske forhold — og likevel ha sin verdi.